

2. Брюховська Н. Исторична записка о будівництві Таврійської духовної семінарії у м. Сімферополь / Н. Брюховська // Таврійські Єпархіальні Відомості. – Сімферополь. – 1873. – № 17. – С. 455.

3. Палімпсестів І. До характеристики про Бозі покійного святителя, Високопреосвященнішого Гурія, Архієпископа Таврійського і Сімферопольського / І. Палімпсестів // Таврійські Єпархіальні Відомості. – 1882. – № 7. – С. 19.

4. Таврические Епархиальные Ведомости. – 1 сентября 1873 г. – № 17. – С. 542, 544.

Манчук Н.І.

аспірантка,

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

ДИЗАЙН ДИДАКТИЧНОЇ ІГРАШКИ У ПРЕДМЕТНОМУ-ПРОСТОРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ ДИТИНИ

Дизайн є творчою діяльністю, спрямованою на формування і впорядкування предметно-просторового середовища, в процесі якої досягається єдність її функціональних і естетичних аспектів. Дизайн «зачіпає» механізми соціально-культурного розвитку суспільства, впливає на формування естетичних ідеалів, норм і переваг щодо впливу на особистість.

Розвивальна потужність предметного середовища особистості – це система матеріальних об'єктів її діяльності що, функціонально моделює зміст розвитку духовного і фізичного стану. Дослідники проблематики з дизайну (І. Рижова, О. Перець [2, с. 230], Ю. Білодіда, Ю. Легенького) єдині у визнанні, що основними елементами предметного середовища є архітектурно-ландшафтні та природно-екологічні об'єкти, художні студії, ігрові та спортивні майданчики і їх обладнання: якщо йдеться про предметно-просторове середовище дитини, то впливовими є й великогабаритні, співмасштабним росту дитини конструктори (модулі); тематичні набори іграшок; аудіовізуальні та інформаційні засоби її виховання і навчання.

Всі компоненти предметного середовища, як в приміщенні, так і поза них, пов'язуються між собою за змістом, масштабом, художнім вирішенням.

Розвивальний потенціал предметного середовища набуває специфіки в установах освіти різних типів: дитячих садах, загальноосвітніх школах, позашкільних установах (ігротеках, оздоровчих літніх таборах, дитячих дозвіллєвих, в тому числі відео-та комп'ютерних центрах мікрорайону, міста, села), а також у реабілітаційних навчальних закладах для дітей з особливими освітніми потребами, психічного і соціального розвитку.

Натомість предметно-просторове середовище здебільшого досліджене з точки зору обладнання (Авраменко Д., Дубинський В., Скляренко Н., Христюк Д. [3, с. 248]) приміщень для дизайн-студій і театральних студій, майстерень, живих куточків, аудіовізуальних та комп'ютерних комплексів.

Ще й досі дизайнерський ресурс дитячої іграшки не був предметом спеціального дослідження в контексті предметно-просторового середовища. До того ж у середовищі життєдіяльності зокрема дитини 5 – 7 років не вивчено специфіку предметної складової. Саморефлексія досвіду роботи у закладі дошкільної освіти переконує в тому, що іграшки дитини і є базовими предметами її середовища.

Необхідна вимога до предметної середовищі – її варіативність. Залежно від типу дитячого закладу, змісту виховання, культурних і мистецьких традицій, географічного регіону, вона може набувати особливого неповторного колориту і форму. Це забезпечується своєрідністю матеріалів, художньо-образним рішенням, мобільністю її компонентів.

Розвиваюча функція предметного середовища вимагає для своєї реалізації поєднання традиційних і нових, незвичайних компонентів, що забезпечує спадкоємність розвитку діяльності від простих її форм до більш складним.

Це середовище має відповідати також критеріям функціонального комфорту і основних положень ергономіки розвивається дитячої діяльності. Її елементи співмасштабним і співвідносяться з макро- та мікропросторі діяльності дітей і дорослих.

Розвиваюча предметне середовище дитинства – це система умов, що забезпечує всю повноту розвитку дитячої діяльності і його особистості. Вона включає ряд базових компонентів, необхідних для повноцінного фізичного, естетичного, пізнавального і соціального розвитку дітей. До них відносяться природні середовища і об'єкти, культурні ландшафти, фізкультурно-ігрові та оздоровчі споруди, предметно-ігрове середовище, дитяча бібліотека, ігротека та відеотека, дизайн-студія і музей, музично-театральна середа, предметно-розвиваюче середовище занять, комп'ютерно-ігровий комплекс та ін. [1, с. 11-13].

Отже, одним із головних складових предметно-просторового середовища слід вважати іграшки; з огляду на вік дитини 5 – 7 років – дидактичні іграшки.

Дидактична іграшка (дидактика – від грец. Didaktikos – повчає, що відноситься до навчання) – це особлива категорія іграшок, в змісті або конструкції яких закладені навчальні (розвиваючі) завдання. Основною формою їх використання є *дидактична гра*. Тому, дидактичні іграшки займають особливе місце в житті дитини, оскільки є його першим навчальним матеріалом. Як і сьогодні, власне дидактична іграшка брязкальце була першою іграшкою дитини ще в глибоку давнину. Її винахід приписується Архит Тарентський – грецькому філософу, математику і полководцю (400-365 pp. до н.е.).

Розвиваючий, виховний, навчальний потенціал дидактичної іграшки здавна привертав увагу і високо оцінювався вченими. Багато науковців (Ф. Блехер, А.І. Сорокіна, Є.І. Удальцова, Е.А. Флеріна, Є.І. Тихеева і ін.) внесли величезний вклад в розробку теорії дидактичних ігор. Нині, у педагогіці розроблено великий спектр дидактичних ігор і матеріалів, спеціально створених для пізнавального розвитку дітей дошкільного віку, розроблені цілі системи, які модифікуються і використовуються для розвитку сучасних дітей [4, с. 5-10].

Ф. Фребель розробив систему дидактичних ігор з різними іграшками, матеріалами, розташованими строго за принципом зростаючої складності навчальних завдань і ігрових дій.

М. Монтесорі створила всесвітньо відому систему дидактичних ігор. Матеріали для них влаштовані так, щоб дитина могла самостійно виявити і виправити свої помилки, розвиваючи при цьому волю і терпіння, спостережливість і самодисципліну, здобуваючи знання, тренуючи свою активність.

Є.І. Тихеева – автор однієї з перших вітчизняних педагогічних систем дошкільного виховання. Навчальні завдання в пропонованих нею іграх виходять за рамки вправи зовнішніх почуттів, сенсорики дитини. Вони передбачають формування розумових операцій, вдосконалення мови, розвиток вміння орієнтуватися в часі, просторі.

У дидактичній системі засобів, пов'язаних з навчанням дитини, іграшка займає почесне місце. Її предметний зміст зрозуміло, близьке і знайоме маленькій дитині. Особливо важливою складовою є те, що в життєвому предметному змісті дидактичної іграшки ясно і чітко виведений пізнавальний елемент, який разом з тим тішить й радує дитину. Саме цим, дидактична іграшка відрізняється від допомоги, в якому пізнавальний зміст становить основу і не допускає забави та гри.

Загальна класифікація іграшок дидактичних – одна з найчисленніших груп. Дидактичні іграшки викликають величезний інтерес у дітей, так як дозволяють їм активно діяти і отримувати різноманітні результати. Закладений в них загальний принцип діяльності відкриває широкі можливості для вирішення найважливіших дидактичних завдань: розвиток сенсорики і дрібної моторики, вміння діяти з предметами; знайомство з властивостями і призначенням предметів; збагачення і уточнення знань і уявлень про навколишній світ, про кількісні і просторові відносинах в ньому; розвиток психічних процесів (пам'ять, увага, мислення та ін.) і розумових операцій (порівняння, узагальнення, класифікація та ін.); розвиток мови і вміння застосовувати чітку і точну термінологію і т.д.

Однак було б неправильно зводити значення дидактичних іграшок тільки до вирішення навчальних завдань, оскільки освітній елемент в них гармонійно поєднується з цікавістю, емоційністю, а ігровий задум – з невимушеністю виконання.

У зв'язку із зазначеним перспективи подальшого наукового пошуку ми пов'язуємо із більш докладним вивченням дизайн аспекти дидактичної іграшки для дітей 5-7 років.

Список використаних джерел:

1. Новоселова С.Л. Развивающая предметная среда. Москва: Таймс, 1995. – С. 11-13.
2. Перець О. Принципи художньої організації предметно-просторового середовища (на прикладі Полтавського етнокультурного регіону): дис... канд. мист. Київ, 2017. – 230 с.
3. Скляренко Н., Авраменко Д., Христюк Ю. Основи дизайн-проекування дитячого простору: навч. посіб. / Київ: Видавець Олег Філюк, 2014. – 248 с.
4. Флерина Е. А. Игры и игрушка: уч. пособ. Москва: Просвещение, 1973. – С. 5-10.